VÕIMUKESKUSED V A

Virumaa piiskopkond, 1220–1272

KIRIKLIKE VÕIMUVÕITLUSTE OHVER

Madis **Maasing**, Mihkel **Mäesalu**

Koostaja: Koit **Rikson**

EOSTRE

Esimest korda välja antud 2026. aastal Tallinnas.

Peatoimetaja: Koit Rikson

Teadustoimetaja: Madis Maasing

Keeletoimetaja: Hille Saluäär

Kujundaja: Patricia Rodríguez Romero

© 2026, Eostre Publications OÜ

www.eostreprint.eu

ISBN:

E-raamat (PDF) 978-9916-767-52-8

E-raamat (EPUB) 978-9916-767-51-1

Esikaas:

Virumaa piiskopkonna territoorium.

Kaart Eostre Publications OÜ.

Kujundus Patricia Rodríguez Romero.

Tagakaas:

Tsitaat: Paavst Gregorius IX, 1236. von Bunge, F. G., & Arbusow, L. sen. (toim.). (1853). Liv-, Esth- und Curländisches Urkundenbuch, 1: 1093–1300, Nr. 146. Reval: Kluge und Ströhm. Tõlkinud Koit Rikson.

Kujundus Patricia Rodríguez Romero.

Koostaja tänusõnad

Tänan väga Madist ja Mihklit, kes võtsid vaevaks pühendada oma aega nõnda „väiksele“ teemale!

Teosest

Käesolev raamat räägib keskaegsest Virumaa piiskopkonnast. Miks keskenduda institutsioonile, mis oli olemas ligikaudu pool sajandit? On võimatu ennustada, mis oleks võinud minna teisiti kui kõige väiksem detail minevikus oleks erinenud. Mis oleks saanud Virumaast kui Ostrad oleks elanud pikemalt? Või kui talle oleks kohe 1237. aastal määratud järeltulija? Või 1240. aastal administraatori asemel uus piiskop?

Märkmed teksti ja illustratsioonide kohta

Autoriõigusega kaitstud materjali kasutamiseks on tehtud kõik võimalik. Kirjastus parandab igasugused puudujäägid esimesel võimalusel.

Kõik kaardid ja joonised (v.a need, kui allkirjas on märgitud teisiti) on teinud kirjastus. Kõigil kaartidel ja joonistel asub põhjasuund üleval.

Kasutatud Eesti ruumiandmed ja detailsed kõrgusandmed pärinevad Maa-ameti andmekogudest. Ruumiandmed: Maa-amet 10.08.2022. Kõrgusandmed: Maa-amet 2022.

Kasutatud detailsed Läti kõrgusandmed pärinevad Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūra kõrgusmudelitest (2013.–2019. aastate kõrgusmudel).

Kasutatud Euroopa kõrgusandmete allikas on European Digital Elevation Model (EU-DEM), v1.1, 2016. apr.

Ajalooline teedevõrgustik põhineb Holterman, B. jt. (2025). Viabundus Pre-modern Street Map 2 (released 25-4-2025), https://www.viabundus.eu.

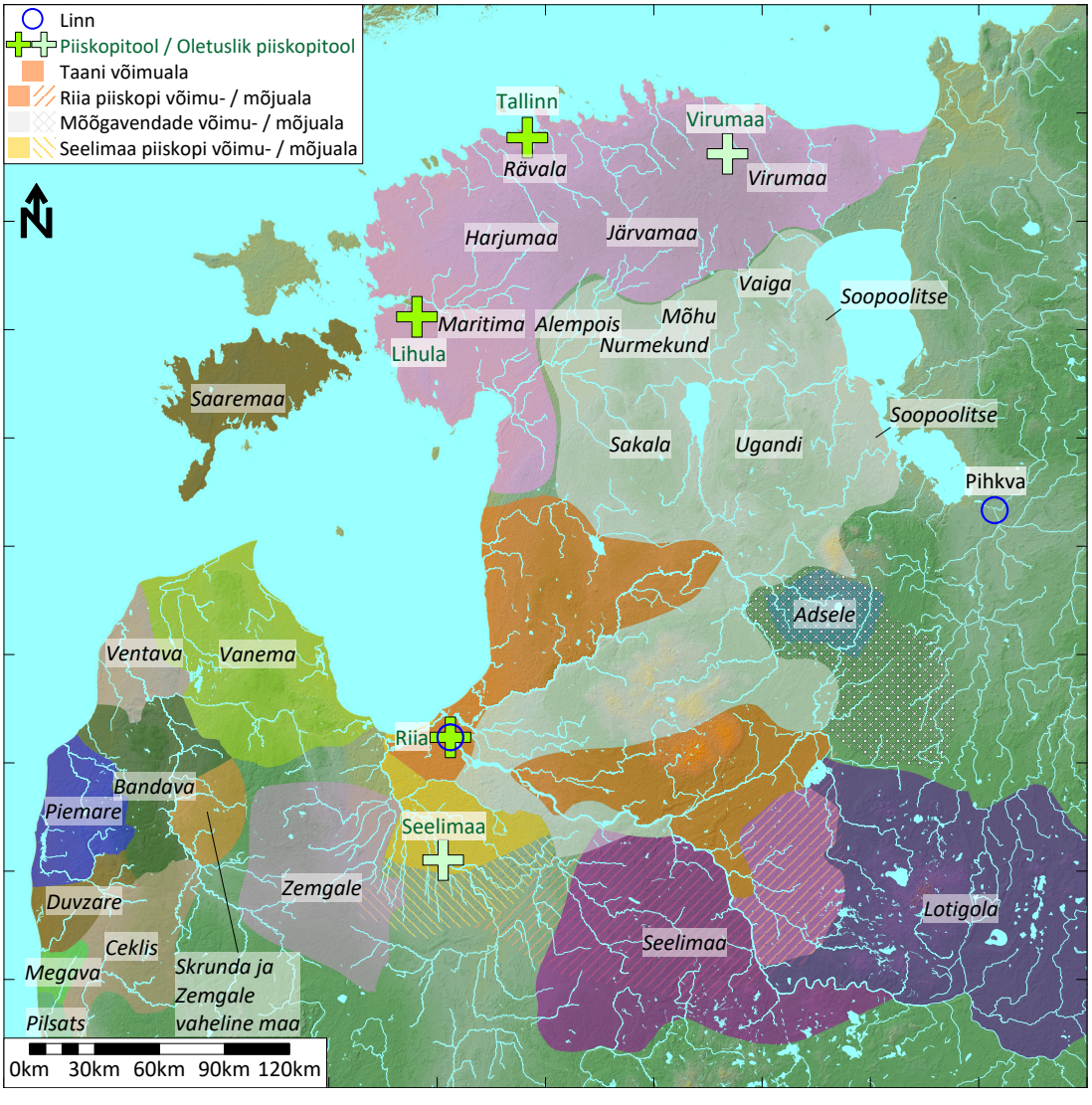
Sisukord

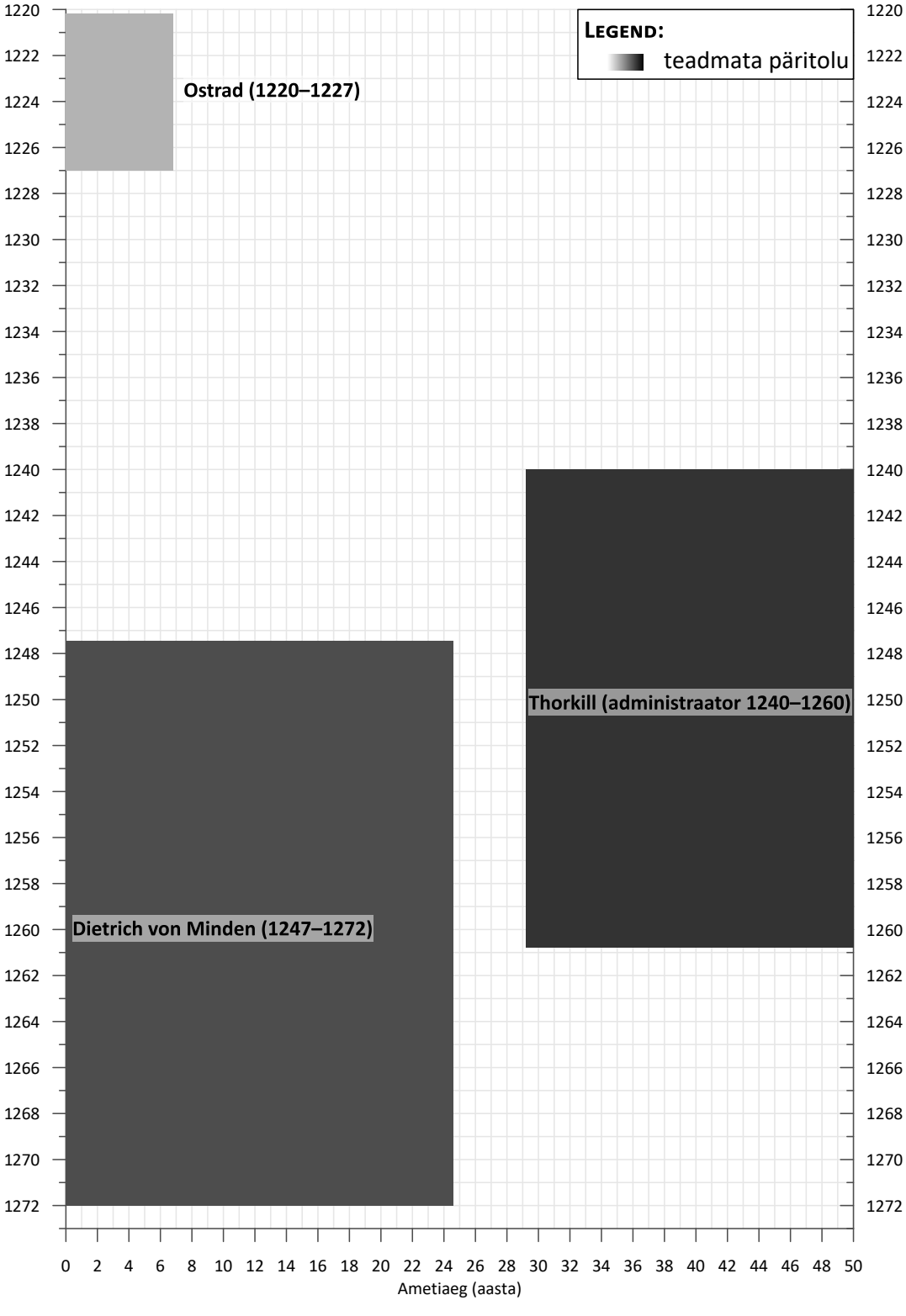
Piiskopkonna nimest - MADIS MAASING 6
Piiskopkonna ajalugu - MIHKEL MÄESALU 8
Valdused - MIHKEL MÄESALU 12
Võimustruktuurid - MADIS MAASING 14
VAIMULIKUD ISANDAD 14
PIISKOPI VAIMULIK JA ILMALIK VÕIM 14
Piiskopi rajatised - MADIS MAASING & MIHKEL MÄESALU 18
Allikad ja kirjandus 19

Piiskopkonna nimest

Virumaa piiskopkonna (*ecclesia Vironensis, Wironensis*) nimi tuli kasutusele 1220. aastatel, pärast seda, kui Taani kuningas nimetas ametisse Virumaa ja *Revala* piiskopid.

Liivimaa 1222. aastal. Kui kaugele Taani võim Narva jõe suunas ida poole ulatus ei ole selge. Selle piirkonna asustus oli tollal väga hõre.

Virumaa piiskoppide nimistu.